

 Somatikk Kristiansand		Retningslinje
Benamputasjon - Primæropphold - Fysioterapitiltak, AFR		Side 1 av 3
Dokument ID: II.SOK.AFR.2.1.2-13	Godkjent dato: 16.01.2024	Gyldig til: 16.01.2026
		Revisjon: 4.04

Somatikk Kristiansand/Avdeling for fysikalsk medisin og rehabilitering/Fagprosedyrer og Pasientrelaterte tema/Spesialisert rehabilitering/Benamputasjon

Hensikt

Retningslinjen skal kvalitetssikre fysioterapeutens tiltak og behandling av pasienter med benamputasjon ved Enhet for spesialisert rehabilitering (ESR).

Gjelder for

Fysioterapeuter ved ESR som jobber med benamputerte pasienter.

Bakgrunnsinformasjon

Tiltakene som utføres av og med fysioterapeuten kan være av monofaglig art, men vil alltid være en del av den tverrfaglige tilnærmingen hvor tiltakene utarbeides i samarbeid med det tverrfaglige teamet. Utgangspunkt for valg av tiltak baseres på funn fra fysioterapeutens undersøkelse. Pasienter med benamputasjon har som oftest behov for langvarig rehabilitering. Treningen skal forberede pasienten for protesebruk, hvor målet er størst mulig grad av selvstendighet og et optimalt funksjonsnivå. Treningen skal blant annet inneholde generell styrke, bevegelighet, utholdenhet, balanse, forflytning og gange. Noen pasienter er ikke protesekandidater eller velger selv bort protese, men kan likevel trene for å oppnå optimal selvstendighet i forflytning og ADL.

Handling

1. Før-protese- fasen:

FUNN	AKTUELLE TILTAK
Smerter (fantom-, stump-, evnt andre)	- Informasjon om stumpsmerter, fantomsmerter/-fornemmelse - Aktive øvelser - Kompresjonsbehandling med liner - Avspenning - Avledning - Desensitivisering av stump - Speilterapi - TENS - Formidle evt observert endring av smertebilde raskt til ansvarlig lege
Hevelse amputasjonsstump	- Kompresjonsbehandling med liner - Aktive øvelser - Elevasjon av amputasjonsstump - Plassering av stump på amputasjonsstøtte - Pasienten veiledes i på- og avtaking av kompresjonsliner
Redusert selvstendighet i forflytning og ADL	- Forflytningstrening - Stå- og gangtrening - Ned/ opp fra gulv - Balansetrening - Generell styrketrening
Redusert ROM (aktivt/ passivt)	- Aktive øvelser, ståtrening - Tøyninger

Utarbeidet av: Inger Lise Sørensen/Elisabeth Tambini	Fagansvarlig: Inger Lise Sørensen/Elisabeth Tambini	Godkjent av: Anne Kari Thomassen	
--	---	--	--

 SØRLANDET SYKEHUS		Benamputasjon - Primæropphold - Fysioterapitiltak, AFR			Side: 2 Av: 3
Dokument-id: II.SOK.AFR.2.1.2-13	Utarbeidet av: Inger Lise Sørensen/Elisabeth Tambini	Fagansvarlig: Inger Lise Sørensen/Elisabeth Tambini	Godkjent dato: 16.01.2024	Godkjent av: Anne Kari Thomassen	Revisjon: 4.04

Somatikk Kristiansand/Avdeling for fysikalsk medisin og rehabilitering/Fagprosedyrer og Pasientrelaterte tema/Spesialisert rehabilitering/Benamputasjon

	- Mageleie 2 x 20 min. daglig (på benk) - Observere sengeleie - Plassering av stump på amputasjonsstøtte
Redusert styrke i underekstremitet, overekstremitet og truncus	- Individuelt tilpasset egentreningsprogram - Ståtrening i gangbane - Gangtrening i gangbane, evt. med rullator eller krykker - Generell styrketrening - Motomedsykkel
Nedsatt utholdenhet	- Motomedsykkel - Boksing - Gangtrening med interimprotese
Nedsatt balanse	- Sittende og stående balansetrening - Gangtrening med interimprotese - Ståtrening - Generell styrke- og utholdenhetstrening i varierte utgangsstillinger
Bengrodd arr	- Arrmassasje, smøre med fuktighetskrem - Informasjon

2. Protese- fasen

MÅL	AKTUELLE TILTAK
Tilpasse protese	- Kontakte ortopediingeniør for måltaking til protese når stumpen er klar (kon, eller stabil i omkrets) - Utføre AMP no- pro - Bidra ved valg av protesekomponenter - Kontakte ortopediingeniør for justering av protese etter behov - Avtale tid med ortopediingeniør for kledning av protese (hvis pas. ønsker det) noen dager før utreise
Pasienten tar av og på protesen selv	- Pasienten instrueres i riktig teknikk på- og avtaking av liner, amputasjonssokker og protese
Øke mengden tid pasienten har protesen på	- Sitte med protesen på: <u>gradvis</u> øke tid - Stå og gå med protese: <u>gradvis</u> øke tid - OBS: Sjekk amputasjonsstumpen for rødhet og antydninger til uønsket trykk før (evnt under) og etter trening. Normalt skal eventuell rødhet gå bort etter ca 15 minutter (instruere pasienten i å observere selv)
Redusert mobilitet	- Forflytningstrening - Plukke opp ting fra gulv - Vektbæring av protese i ulike aktiviteter
God gangteknikk med adekvat ganghjelpemiddel	- Gangtrening med <u>nøye observasjon</u> og korrigering av alle delkomponenter (for eksempel vektbæring, fotavvikling, stand- og

 SØRLANDET SYKEHUS		Benamputasjon - Primæropphold - Fysioterapitiltak, AFR			Side: 3 Av: 3
Dokument-id: II.SOK.AFR.2.1.2-13	Utarbeidet av: Inger Lise Sørensen/Elisabeth Tambini	Fagansvarlig: Inger Lise Sørensen/Elisabeth Tambini	Godkjent dato: 16.01.2024	Godkjent av: Anne Kari Thomassen	Revisjon: 4.04

Somatikk Kristiansand/Avdeling for fysikalsk medisin og rehabilitering/Fagprosedyrer og Pasientrelaterte tema/Spesialisert rehabilitering/Benamputasjon

	svingfasetid, skrittlengde, stabilitet, bekken-/truncusrotasjon, tempo/rytme) - Balansetrening (statisk og dynamisk) - Inne, ute på ulike underlag, trapp - Gradvis økende gangdistanse - Evt. søke ganghjelpemidler
Ned på/ opp fra gulv	- Trene ned og opp fra gulv (teknikker) - Styrketrening over- og underex
Tilrettelegging av bosituasjon	- Hjemmebesøk (tverrfaglig, med ergoterapeut) - Permisjon før utskrivning - Evt samarbeid med kommune
Synliggjøre pasientens ressurser og mål	- Rehabiliteringsplan - Samtale med pasienten underveis i behandlingsforløpet - Mestring gjennom ulike bevegelser, aktiviteter

Kryssreferanser

II.SOK.AFR.2.1-8	ESR. Ergoterapi - Hjemmebesøk/-trening
II.SOK.AFR.2.1.2-4	Benamputasjon - Primæropphold - Tverrfaglig kartlegging, AFR
II.SOK.AFR.2.1.2-6	Benamputasjon - Primæropphold - Fysioterapi kartlegging, AFR
II.SOK.AFR.2.1.2-8	Benamputasjon - Primæropphold - Tverrfaglig tiltak/behandling, AFR
II.SOK.AFR.2.1.2-9	Benamputasjon - Primæropphold - Samarbeid med ortopediingeniør, AFR
II.SOK.AFR.2.1.2-12	Benamputasjon - Primæropphold - Kompresjonsbehandling med liner, AFR

Referanser:

- [Evidence Based Clinical Guidelines for the Physiotherapy](#)
- [A systematic literature review of physiotherapy and rehabilitation approaches to lower-limb amputation](#)
- [Gait Training Interventions for Lower Extremity Amputees: A Systematic Literature Review](#)
- [Improving balance and walking ability in community-dwelling people with lower limb loss: a narrative review with clinical suggestions](#)
- [Exercise programs to improve gait](#)